

Amsterdam, 1 juli 2011

Raadsadres

Geachte leden van de Raad van de Gemeente Amsterdam,

Geachte leden van de Raad van Stadsdeel Centrum,

De Bewonersraad Groot Waterloo heeft met verbazing en afkeuring kennis genomen van de plannen om de kunstwerken in de metrostations van de Oostlijn deels te vervangen en te vernietigen. De plannen voor de renovatie van de stations door architectenbureau Group A omvatten ideeën voor het wegpoetsen van de bestaande kunstwerken en het moderniseren van de metrostations. Hoewel in 2010 bij de aanbesteding van de inrichting van de metrostations door Group A alleen tekeningen zijn gepresenteerd voor het station Wibautstraat en station Bullewijk, gaan er nu berichten rond dat de bijzondere inrichting van de metrostations grotendeels gaat verdwijnen.

Wij verzoeken de raad om dit te voorkomen en bij de uitwerking van het definitieve ontwerp de opdracht te geven om de inrichting van de metrostations en vooral de ondergrondse stations als een totaal kunstwerk te zien en dit te restaureren en te behouden voor toekomstige generaties.

Als bewoners van de oostelijke binnenstad zijn wij direct betrokken bij deze metrolijn. Dit geldt vanzelfsprekend vanuit het verleden bij de stedelijke strijd rond de stadsafbraak voor de aanleg van de metro in de jaren zeventig, maar het geldt ook voor de periode daarna bij de aankleding en inrichting van de stations. Destijds is er voor gekozen om alle stations een bijzondere inrichting te geven, waarbij de relatie met de directe omgeving voorop stond. Er is toen een Werkgroep Kunstzaken Metro Amsterdam in het leven geroepen met daarin architecten en beeldend kunstenaars, medewerkers van GVB Amsterdam en van Openbare Werken Amsterdam en Kunstzaken Amsterdam.

Deze Werkgroep Kunstzaken Metro Amsterdam heeft daarbij sterk nagedacht over een simultane relatie tussen de metro en vele wijken. De Werkgroep heeft geprobeerd de betrokkenheid van de buurten een mogelijkheid tot uiting te geven. Voor de stations Bijlmermeer en Weesperplein werkten buurtvertegenwoordigers mee aan de jurering, voor station Nieuwmarkt is door de bewoners een

kunstenaarsgroep gekozen die in wisselwerking met de bewoners een ontwerp heeft gemaakt.

De kunst in de metrostations is dus met zorg ingericht en bedacht rond 1980. De inrichting van de metrostations is niet willekeurig, het kan alleen in Amsterdam zijn én alleen op die plek.

De plaatselijke herkenbaarheid van de stations is groot. Het totaalbeeld geeft een boeiend verhaal van kunststromingen en maatschappelijke betrokkenheid in die periode. En het vertelt ook ondergronds het verhaal van de bovengrondse omgeving van de stations: wat speelt en speelde er in het gebied?

De Werkgroep Kunstzaken Metro heeft zich bij de inrichting van de stations als doel gesteld: *"te komen tot integratie van beeldende middelen en gebouwde omgeving. De ruimtelijk geïntegreerde uitingen van beeldende kunst vormen een belangrijk element in de verwerking van de herkenbaarheid der menselijke omgeving. Het zou bepaald een verkeerde indruk wekken, indien men met betrekking tot het aandeel van de beelden discipline bij het Metro-object zou spreken van 'opsmuk' of van 'helen van de wonden'." ... "Onder integratie als vormvraagstuk verstaat de Werkgroep dat de beeldende ingreep geen in zich zelf besloten aanwezigheid moest zijn, noch een arbitraire toevoeging aan de gebouwde omgeving, doch een ingreep die de totale architectonische situatie tot een onverbreekelijk geheel maakt (en wel allerm minst wilde de Werkgroep dat het werk van de beeldende kunstenaar min of meer geruisloos in of aan het bouwwerk werd ingepast of aangepast)" ... "Integratie in de omgeving houdt in dat de integratie als vormvraagstuk, en als inhoudelijke opgave niet ophoudt bij de stations zelf, maar zich uitstrekt tot de directe omgeving ervan. De metro behoort geen verwoestende werking te hebben, noch in een oude omgeving, noch in een nieuwe. De metro moet stedenbouwkundig 'eigen' in de gegeven situatie en tegelijkertijd sociaal passend in de gegeven buurt zijn." (uit: Van metro tot beeldbuis, beeldende kunst in de Amsterdamse Metro, Stadsdrukkerij van Amsterdam, waarschijnlijk 1980).*

De inspanningen van de Werkgroep Kunstzaken Metro hebben geloond. Vanaf het Centraal Station tot in Amsterdam zuidoost zijn de stations bijzonder vormgegeven.

Directe betrokkenheid voelen wij als Bewonersraad Groot Waterloo bij de ondergrondse stations Nieuwmarkt, Waterlooplein, Weesperplein en Wibautstraat. De geschiedenis van de stadsstrijd die zichtbaar is in station Nieuwmarkt; de bijzondere belettering van Sandberg op het Waterlooplein en de archeologische geschiedenis van het gebied; de letter collages van de bekende tekenaar Opland en de herinneringen aan het drukken van kranten in de Wibautstraat met voorbeelden van krantenzetsel toen er nog in lood werd gezet; het plafond in de

Weesperstraat met een beeld dat je daadwerkelijk 'onder' de trams loopt: het zijn evenzoveel voorbeelden van stations die plaatselijke herkenbaarheid uitstralen.

Waarom zou dit zogenaamd 'eigentijds' gemaakt moeten worden? Laat Amsterdam eens leren om trots te zijn op stijkenmerken uit bepaalde perioden! Wees trots om een lang snoer van kunst uit een bepaalde periode te hebben, knap het op en houd de nog korte historie van de metro in stand.

En moet Station Wibautstraat dan zo worden als op het voorbeeld van de nieuwe ontwerpers, Group A: een willekeurige plek, een station dat overal kan staan?

Helaas wordt noch op de website van Group A noch op de website van de gemeente Amsterdam duidelijke impressies gegeven van de tekeningen en plannen voor alle stations. Waarom is er niet gewoon een overzichtsbeeld naar buiten gebracht van de plannen voor de stationsinrichting?

Wij begrijpen dat er na 30 jaar een aanpassing en renovatie van de metro nodig is. En wij ondersteunen het voornemen om de metro-opgangen lichter en veiliger te maken en de aansluiting bij de bovengrondse omgeving te verbeteren.

Maar wij maken bezwaar tegen de aantasting van de kunstwerken bij de perrons in de metrostations.

Wij hopen dat het nog niet te laat is om de ontwikkeling te keren en wij doen een dringend beroep op de raad om:

1. een halt toe te roepen aan de aantasting van de kunst en de inrichting van de metrostations.
2. de bestaande kunstwerken in de metrostations als waardevol erfgoed te zien.
3. te besluiten om de inrichting uit beginjaren 80 van de metrostations als een totaalbeeld te zien en dit te restaureren en te behouden voor komende generaties.

Namens Bewonersraad Groot Waterloo:

Winne Meijering, voorzitter
Cliff van Dijk, secretaris
Marijke Storm, bestuurslid

Bijlage 1:

Renovatie Oostlijn Metro Amsterdam

18-10-2010 - Architectenbureau GROUP A en multi-disciplinair ontwerp bureau Fabrique hebben de Europese aanbesteding voor de stationsrenovatie van de 30 jaar oude Oostlijn van de Amsterdamse metro gewonnen. Het voorstel van GROUP A en Fabrique gaat volgens de jury 'terug naar de basis van het oorspronkelijke ontwerp', maar is ook 'een visie op de toekomst'.

De Oostlijn loopt deels ondergronds, deels bovengronds, van het Centraal Station naar Amsterdam Zuidoost. Het brutalistische ontwerp voor de Oostlijn, van de hand van architecten Spängberg en Van Rhijn, dateert uit de jaren zeventig. Het oorspronkelijke concept is in de loop der jaren echter sterk verrommeld, en niet meer toegerust op veranderingen in de toekomst. De opdracht omvat de herinrichting van de ondergrondse perrons, de verdeelhallen en de ingangspartijen van zestien stations. Voor de aanbesteding hebben GROUP A en Fabrique een visie gepresenteerd aan de hand van het ondergrondse station Wibautstraat en het bovengrondse station Bullewijk. Momenteel wordt gewerkt aan de uitwerking van een visie voor alle stations afzonderlijk, waarna een definitief ontwerp zal worden gemaakt.

Het doel van de renovatie is volgens GROUP A / Fabrique het creëren van een eigentijdse metro die goed functioneert, overzichtelijk is en prettig om te gebruiken. Dit wordt gerealiseerd zonder het oorspronkelijke karakter van de metro te ontkennen. Dit 'DNA' vormt juist een solide en rustige achtergrond.

Door indirecte verlichting van deze achtergrond wordt de ruimte op een comfortabele manier voelbaar. Lichtaccenten en vides op de juiste plaatsen zorgen voor de oriëntatie van de reiziger. Tenslotte worden alle 'verrommelende' elementen samengebracht en geïntegreerd in clusters. Deze clusters zorgen voor helderheid en kleur. Zij zijn aanpasbaar voor veranderingen in de toekomst. Door deze ingrepen wordt de metro weer helder en fris, en een comfortabele aanvulling op de openbare ruimte van Amsterdam.

GROUP A heeft al eerder gewerkt aan renovatieopgaves, zoals de CaballeroFabriek, de Cobercofabriek en de NDSM-Smederij. Fabrique heeft ervaring in het ontwikkelen van visies, huisstijlen, bewegwijzering en meubilair voor infrastructurele projecten, onder meer voor de NS en het Belgische De Lijn.

De renovatie van de stations door GROUP A en Fabrique is deel van een grootscheepse renovatie van de Amsterdamse metro. De Oostlijn van de Amsterdamse metro (vanaf Amsterdam Centraal lijn 53 naar Gaasperplas en lijn 54 naar Gein) is 30 jaar oud. Veel onderdelen zijn aan vernieuwing toe. De sporen in de ondergrondse tunnel zijn in 2008 vernieuwd. De komende jaren worden de vluchtwegmaatregelen en de brandveiligheid verbeterd en de boven- en ondergrondse stations gerenoveerd. Als het werk in 2014 voltooid is, voldoet de Oostlijn aan de verscherpte eisen van nieuwe wet- en regelgeving.

- <http://www.groupa.nl/>
- <http://www.fabrique.nl/>

Bijlage 2:

Nr. 152

Schriftelijke vragen van de raadslid de heer Verbeet (PvdA) inzake de geplande verwijdering van kunstwerken van Opland en Sandberg uit de metrostations

Amsterdam, 29 juni 2011

Aan het college van burgemeester en wethouders

Inleiding

Uit ingezonden brieven In Het Parool van 27 juni 2011, blijkt dat uit metrostations Nieuwmarkt, Wibautstraat en Weesperplein werk van Opland en Sandberg dreigt te verdwijnen. Dit gebeurt naar verluid op grond van een advies van het uitvoerende architectenbureau.

Gezien het vorenstaande heeft ondergetekende de eer, namens de fractie van de PvdA, op grond van artikel 45 van het Reglement van orde voor de raad van Amsterdam, de volgende schriftelijke vragen te stellen:

1. Is het college bekend met de voorgenomen verwijdering van werk van Opland en Sandberg uit het metrostations?
2. Welk besluit ligt hieraan ten grondslag?
3. Vindt het college deze verwijdering wenselijk?
4. Zo ja, met welke argumenten?
5. Zo nee, welke stappen gaat het college ondernemen om dit te voorkomen?

*De lid van de gemeenteraad,
M.P. Verbeet*